

XIV Jornades Herpetològiques Catalanes

Marçà (Priorat) 10 i 11 de novembre de 2012

ORGANITZADES PER:

SOCIETAT
CATALANA
D'HERPETOLOGIA

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

grup d'estudi
i protecció
dels ecosistemes
catalans

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Estat actual del projecte de reintroducció de la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni hermanni*) al Parc Natural De Montsant.

JOAQUIM SOLER & ALBERT MARTÍNEZ SILVESTRE

CRARC (Centre de Recuperació d'Amfibis i Rèptils de Catalunya) O8783 – Masquefa
crarc@amasquefa.com

Resum: El projecte de reintroducció de la tortuga mediterrània al Parc Natural de la Serra del Montsant es va iniciar el febrer de 2005 (SOLER 2005).

La zona de reintroducció de la tortuga mediterrània al Montsant fou triada seguint els criteris d'avaluació d'hàbitats favorables establerts per BERTOLERO al 2002, així com les possibilitats d'actuar en una àrea que disposa d'un pla d'usos (Parc Natural). Cal mencionar també, que la tortuga ha estat referenciada a la Serra de Montsant en el jaciment paleoarqueològic de la Cova del Filador. La resta trobada està datada a l'Holocè (principis del Neolític) (BUDÓ et al 2003).

Les zones d'alliberament inicial estan situades entre els 412 i 427m sobre nivell de mar. A l'espai s'hi van fer treballs previs de millora de l'hàbitat, que comportaren l'obertura de clarianes i integració d'antigues zones de conreu (fent feines de manteniment anual de la vegetació). L'àrea de distribució potencial a partir de la zona d'alliberament és d'aproximadament 200 hectàrees. (SOLER et al. 2006)

Actualment la tortuga mediterrània és present a la vessant occidental i sud del Montsant. Les tècniques emprades en la reintroducció ha estat dues: Soft release i Hard release (LIVOREIL et al 2001). Des de l'any 2008, només s'utilitza l'alliberament dur per establir la tortuga a Montsant.

Fins a dia 10 d'octubre de 2011, i des d'inici del projecte, han estat alliberades 1226 tortugues, de les quals 813 ho foren al Montsant occidental, i 413 al Montsant sud.

Totes les tortugues reintroduïdes al Parc Natural, ho han estat seguint un protocol de selecció acurat, tant a nivell sanitari com morfològic. Els aspectes morfomètrics definitoris de la subespècie occidental de tortuga mediterrània, són aplicats a tots els exemplars dels quals es disposa. L'origen de totes les tortugues reintroduïdes és divers: comisos, recuperats i nascuts al CRARC (Centre de Recuperació d'Amfibis i Rèptils de Catalunya) o al CRT (Centre de Reproducció de Tortugues de Garriguella), d'altres centres de recuperació de fauna en general, i exemplars nascuts a les instal·lacions col·laboradores del DAAM (Departament d'Agricultura Ramaderia Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya). Aquest darrer origen, ha permès des de bell antuvi la participació ciutadana en la conservació de l'espècie. (SOLER I MARTÍNEZ SILVESTRE 2005)

El *sex ratio* del total alliberat, tenint present les dades de baixes per depredació o altres factors coneguts és de 1,2 ♂ : 1♀ a 09 del 09 de 2012

L'estructura del grup conté un total de 60,30% de tortugues juvenils i cries. Els treballs de seguiment han constatat en diverses ocasions la presència de cries nascudes al parc.

En el transcurs dels 7 anys de projecte, s'ha pogut constatar els efectes depredatoris sobre postes, nou nats, juvenils i adults de tortuga, per part de d'un ampli ventall de depredadors. Aquestes accions es centren bàsicament en el sector occidental. L'autoria de les depredacions s'atribueix principalment a la fagina (*Martes foina*), la guineu (*Vulpes vulpes*) i teixó (*Meles meles*), i en els darrers tres anys, especialment sobre subadults i adults, el senglar (*Sus scrofa*). L'augment d'aquest suïd, constatat a tot el territori català, suposa una greu amenaça per la tortuga. També, s'han realitzat estudis sobre l'alimentació, que han permès registrar a través de l'observació macroscòpica en excrements de restes vegetals, 24 espècies

(4 arbres, 10 arbusts i 10 plantes herbàcies) així com animals (artròpodes i gasteròpodes). Fins hi tot ha estat comprovada la consumició d'excrements de teixó (MUÑOZ *et al* 2009; SOLER i MARTÍNEZ SILVESTRE 2011).

Enguany, es seguirà reintroduint tortugues al sector occidental del parc, i s'estudiaran noves zones de la vesant sud on crear nous nuclis. La dispersió a diferents sectors del parc, dels diversos nuclis, ha de permetre la interrelació d'aquest mitjançat corredors naturals. La major superfície possible ocupada per l'espècie, ha de permetre disminuir els possibles efectes de catàstrofes ecològiques (incendis), i diluir la pressió depredatòria.

Referències

- BERTOLERO, A. 2002. Biología de la tortuga mediterránea *Testudo hermanni* aplicada a su conservación. Universitat de Barcelona (Divisió de Ciències Experimentals i Matemàtiques) Depart. de Biología Animal. Tesis Doctoral. Pp 226
- BUDÓ, J., FÈLIX, J., NADAL, L. I SOLER, J. 2003. La presencia de quelonios en yacimientos neolíticos en Cataluña. Interpretaciones paleoculturales y paleobiogeográficas. *Actas del III Congreso del neolítico en la península Ibérica. Santander.*
- LIVOREIL, B.; BOURLET, C.; DENECKER, P. (2001). «Soft versus hard release/ an experimental approach with hermann's tortoises». *Proceedings of the International Congress on Testudo Genus*, 3: 233-239.
- MUÑOZ A., SOLER J. & MARTÍNEZ-SILVESTRE A. (2009). Aportaciones al estudio de la alimentación de *Testudo hermanni hermanni* en el Parque Natural de la Sierra de Montsant. *Boletín de la Asociación Española de Herpetología*, (20):54-58
- SOLER J. 2005. Projecte de reintroducció de la tortuga mediterrània al Parc Natural de la Serra de Montsant. *I Jornades del Parc Natural de la Serra del Montsant*, 17 – 22 d'octubre de 2005. La Morera de Montsant (Priorat – Tarragona).
- SOLER, J. & MARTÍNEZ SILVESTRE, A. 2005. La tortuga mediterrània a Catalunya. *Ed. L'Agulla de Cultura Popular*. (Tarragona). 196 pp.
- SOLER, J., MARTÍNEZ SILVESTRE A. 2011. Coprofagia de *Testudo hermanni* sobre excrementos de Tejón (*Meles meles*). *Boletín de la Asociación Española de Herpetología*, (22): 57-58